

123

ประวัติศาสตร์จากภาพ

พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจ พระอาจโทรการ (เอื้อน สัตราภย์)

ณ เมรุวัดป่าแพ่ง ถนนเมืองสมุทร จังหวัดเชียงใหม่

วันเสาร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๔๕๗

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

(ร้อย สิบสาม)

พ.ศ. ๒๔๗๓

พ.ศ. ๒๔๗๓

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

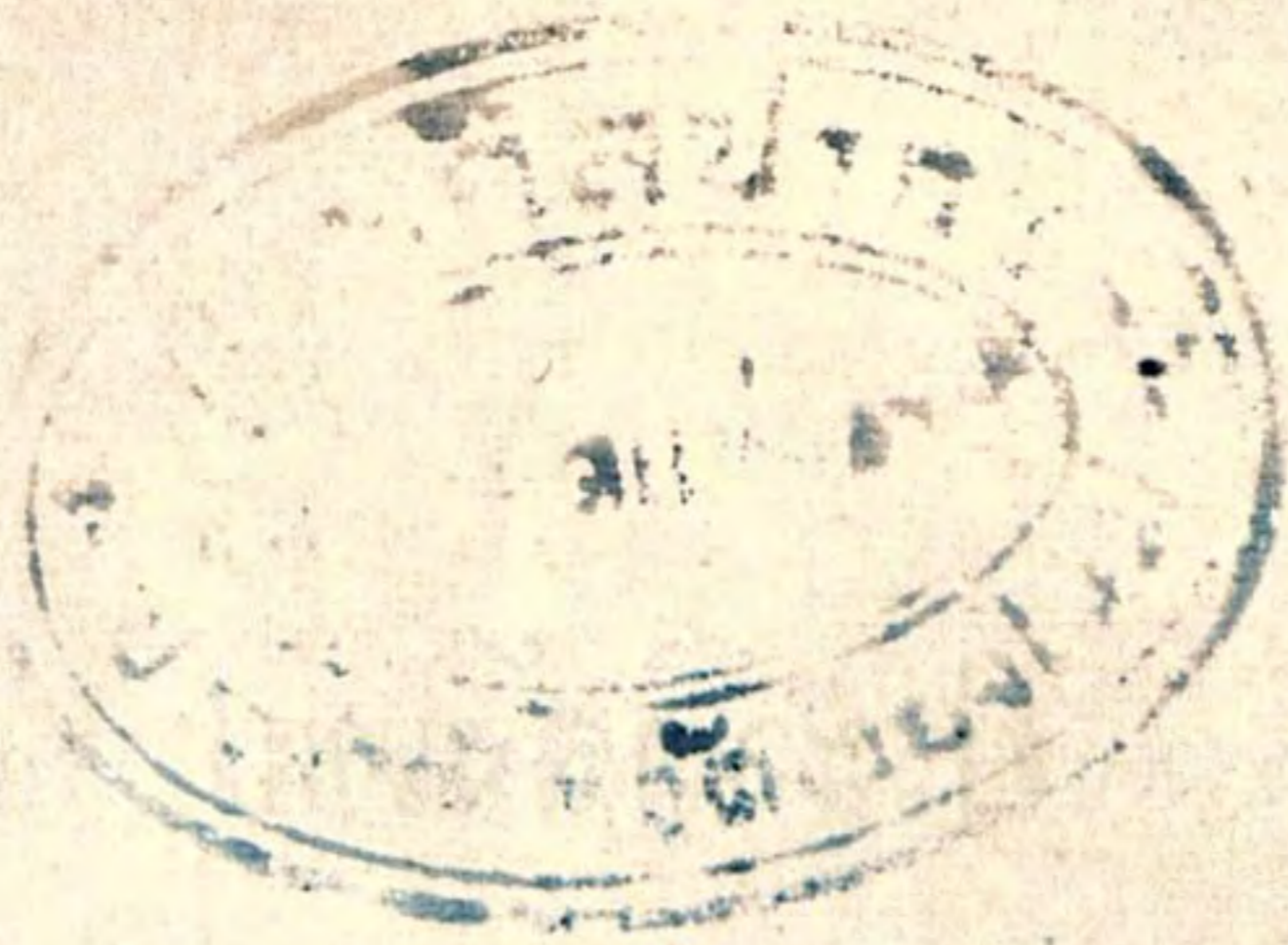

พระอาจารย์ไทรการ (เอื้อน สาครากัญ)

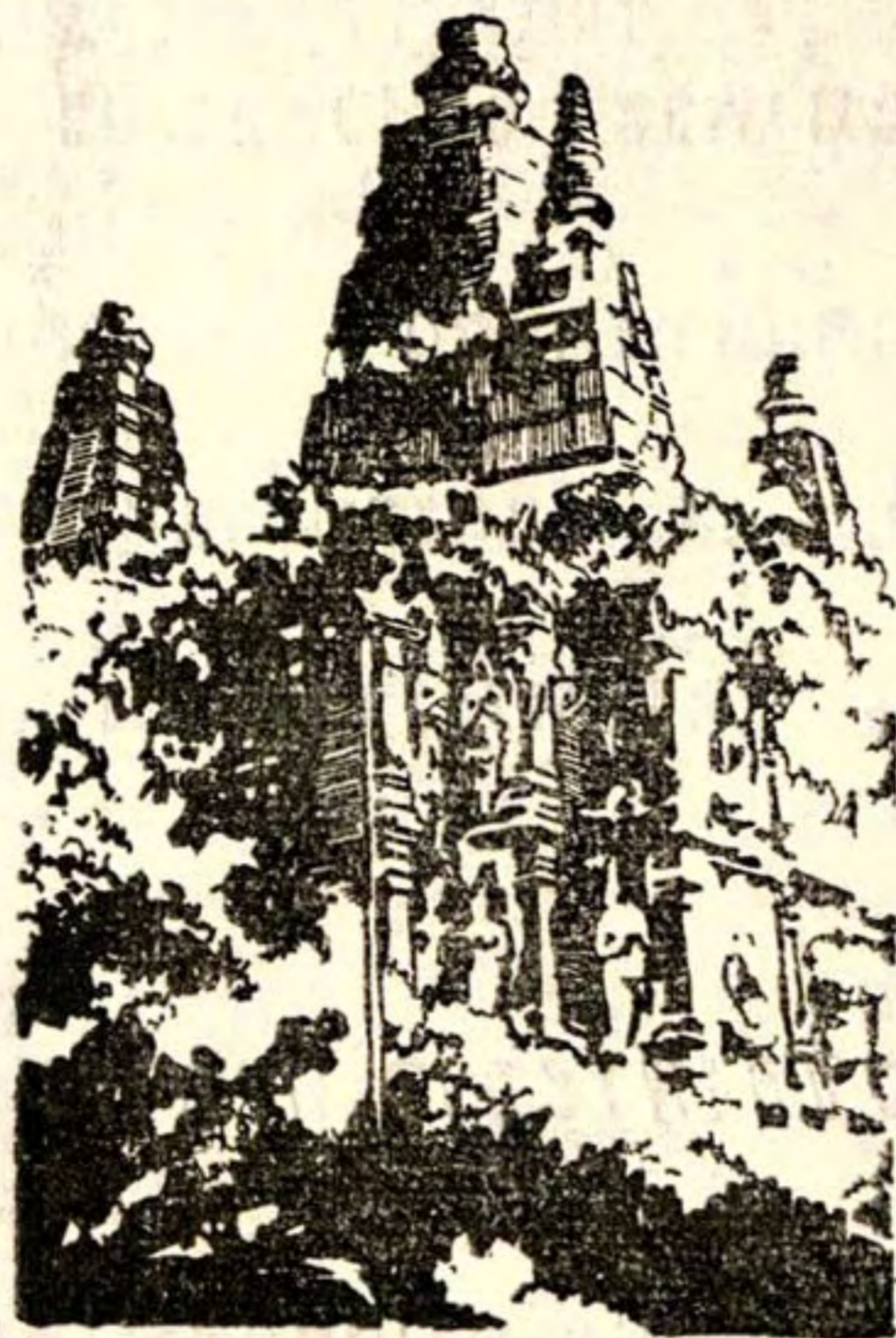
ชาตะ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๓

มรณะ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๗

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

ประวัติศาสตร์จากภาพ

พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจ พระอาจโทรการ (เขื่อน สัตราภัย)

ณ เมรุวัดป่าแพ่ง ถนนเมืองสมุทร จังหวัดเชียงใหม่

วันเสาร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๔๕๗

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

ประวัติสังเขป

พระอาจโททรการ (เออน สาทราภย์) จ.ช.. จ.ม., เป็นบุตรพระยาอภัยพิพิธ (สุน สาทราภย์) เข้ม เป็นมารดา เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีมะโรง จุลศักราช ๑๒๔๒ ตรงกับวันที่ ๑๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๒๓ ที่บ้านคลองบางกอกใหญ่ ตำบลเกาะท่าพระ จังหวัดธนบุรี

เมื่อได้ศึกษาวิชาเบื้องต้นแล้ว ได้เข้าศึกษาเป็นนักศึกษาวิชาโทรเลขของกรมไปรษณีย์โทรเลข เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ และรับตำแหน่งข้าราชการครั้งแรก เป็นพนักงานผู้ช่วยออกพีศไปรษณีย์โทรเลขที่ ๓ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๒๐ บาท

ชีวิตราชการของพระอาจโททรการมีดังต่อไปนี้

- พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นพนักงานไปรษณีย์โทรเลขนครปฐม
 - พ.ศ. ๒๔๔๘ เป็นสารวัตรไปรษณีย์โทรเลขมณฑลราชบุรี
 - พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นสารวัตรไปรษณีย์โทรเลขชั้นโทมณฑลพายัพ
 - พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นสารวัตรไปรษณีย์โทรเลขชั้นเอกมณฑลพายัพ
 - พ.ศ. ๒๔๖๔ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๗ ลาออกจากราชการเพราะป่วย
 - พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็นนายไปรษณีย์ตรี
 - พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นผู้จัดการไปรษณีย์โทรเลขภาคกลาง
 - พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นผู้จัดการไปรษณีย์โทรเลขภาคเหนือ
 - พ.ศ. ๒๔๗๗ ออกจากราชการรับบำนาญเพราะกรมไปรษณีย์โทรเลขยุบตำแหน่ง
- รวมเวลาดำรงราชการ ๓๐ ปี ได้รับพระราชทานเงินเดือนครั้งสุดท้ายเดือนละ ๓๖๐ บาท

ระหว่างรัชกาล พระอาจโทการ ได้รับพระราชทานยศ และบรรดาศักดิ์ดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๔๔๘	เป็นขุนอาจโทการ
พ.ศ. ๒๔๕๓	เป็นหลวงอาจโทการ
พ.ศ. ๒๔๕๔	เป็นรองอำมาตย์เอก
พ.ศ. ๒๔๕๘	เป็นพระอาจโทการ
พ.ศ. ๒๔๖๑	เป็นอำมาตย์ตรี
พ.ศ. ๒๔๗๒	เป็นอำมาตย์โท

นอกจากนี้ พระอาจโทการ ยังได้รับพระราชทานตราจตุรภรณ์ช้างเผือกและจตุรภรณ์มงกุฎไทย กับเหรียญซึ่งพระราชทานตามโอกาสคือ เหรียญจักรพรรดิมาดา, เหรียญบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ ๖ และ ๗, เหรียญรัชมงคล เหรียญรัชมังกดา และเหรียญฉลองพระนครครบ ๑๕๐ ปี

พระอาจโทการได้แต่งงานกับนางสาวเทศ ฆนณพันธ์ เกิดบุตร รวม ๕ คน แต่ได้วายชนม์เสียแต่เด็กยังไม่โตตั้งขอ ๓ คนคงมีเพียง ๒ คนคือ

นางบุญจพรรคพิบูล (อรุณ)

เด็กชายสนั่น สาตราภัย (ถึงแก่กรรมแล้ว)

ต่อมาได้แต่งงานกับนางสาวคำไผ่ ไชยวัฒน์ เกิดบุตรรวม ๘ คนคือ

นาวาอากาศโท สร สาตราภัย

นางพูนทรัพย์ สนธินันท์

นางอัมพร สุทธิคำ

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

ค.ณ. พิไล สาตราภักย์ (ถึงแก่กรรมแล้ว)

นายโยนิก สาตราภักย์ (ถึงแก่กรรมแล้ว)

นางบัวซอน บุณนาค

นางกานดา สัตย์อุดม

นายบรรจบ สาตราภักย์

นายเสริม สาตราภักย์

พระอาจโททรการเป็นนายไปรษณีย์คนแรกของจังหวัดเชียงใหม่ และได้เป็นประธานกรรมการจัดดูชาติบาดคนแรกของดูชาติบาดเชียงใหม่ เป็นผู้อำนวยความสะดวกร่างที่ทำการไปรษณีย์เชียงใหม่ และบ้านพักพนักงานเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ ซึ่งในปัจจุบันยังคงมั่นคงแข็งแรงอยู่ แม้จะสร้างมาเป็นเวลาเกือบสามสิบปีแล้ว ตลอดอายุราชการ ไม่ปรากฏมีความเดือดร้อนใดๆ เป็นผู้ที่ปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม เป็นที่นับถือรักใคร่ชอบพอของข้าราชการทุกชั้นทั้งที่เป็นผู้บังคับบัญชา และผู้ที่อยู่ใต้อำนาจบัญชาตลอดมา ได้เป็นผู้ร่างนายไปรษณีย์ชนิดให้แก่กรมไปรษณีย์ โทรเลขหลายคน ซึ่งปัจจุบันยังคงรับราชการอยู่ในตำแหน่งสูงของวงการไปรษณีย์

เมื่อออกจากราชการแล้ว พระอาจโททรการ ได้ใช้ชีวิตอย่างสงบกับการเพาะปลูกและเลี้ยงไก่ ซึ่งกระทำด้วยความสนใจจริงจัง จนบ้านพักของท่านที่หนองประทับได้เต็มญาจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง และมีตราหลายว่า บ้านไก่แดง เพราะมีไก่ต่างประเทศพันธุ์โรดไอส์แลนด์แดง เป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นผู้นำคนหนึ่งในการเลี้ยงไก่ของจังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อทางราชการส่งเสริมการปลูกพืชสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ ท่านก็ได้รวบรวมวัสดุจากการประกวดพืชสวนครัวและสัตว์ของจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนการประกวดพันธุ์ไม้ดอกไม้ปรากฏว่าท่านเคยได้รับรางวัลในการประกวดอีกด้วยไม่ออกเหมือนกัน

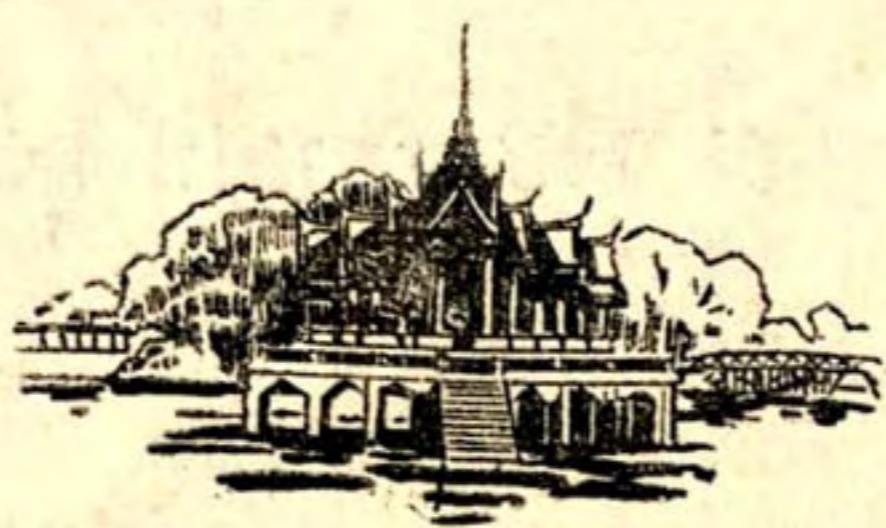
ความมระเบียบ ความละเอียดถี่ถ้วน และความตั้งใจของท่าน เป็นที่
สรรเสริญและนิยมนของทุกท่านเคยอบรมสั่งสอน ทรงเป็นผู้อยู่ใตบงกชบญชา และเกยวคอง
เป็นเครือญาติบุตรหลานร่วมวงศ์สกุล

พระอาการทรกรรมด้วยโรคเม็ดเรอรั้งในกระเพาะอาหารมาเป็นเวดนาน หดาย
ปี จนเม็ดหนักไตกลายเป็นเนอราย เริ่มมีอาการหนักเมอวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๗
ครนลงเย็นวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๗ กมีอาการทรุดหนักถึง และถึงแก่กรรมในคืน
เมอเวด ๐๓.๒๕ น. ของวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๕๗ สิริรวมอายุได้ ๗๔ ปี ๓ เดือน

วาระสุดท้ายของท่าน เป็นภาพประทับใจของน้องชายและลูกหลานที่ได้อยู่ดูใจ
เป็นคุณลักษณะของผู้มีความอดทนแก่กล้า และเมชฌมรณะด้วยจิตที่สงบไม่หวั่นไหว ตาม
พุทธวจนะว่า

อาตุรสมิมุปี เม กายะ
จิตตํ น เหสสตาตุริ
เอวิ สิกขามิ พุทธสส
สาสนานุกตํ กริ

“ร่างกายของเราแม่เจ็บอยู่ แต่จักไม่ยอมให้จิตพลอยเจ็บไปด้วย
เราตั้งใจทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่อย่างนี้”

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

คุณพ่อของลูก

คุณพ่อกับลูกอยู่ไกลกันมาก แต่ก็ได้มาเห็นใจในวาระสุดท้าย
คุณพ่อเป็นผู้ที่มีจิตใจเที่ยงธรรมแก่บรรดาลูกๆ ทุกคน เช่นการให้การศึกษา
สูงสุดตามสติปัญญาของลูกเท่าที่สามารถจะเรียนได้ การให้บั้นส่งของก็เสมอทั่วหน้ากัน
การติดต่อถามข่าวทุกข์สุขแลเยี่ยมเยียนก็เป็นไปโดยสม่ำเสมอ คุณพ่อจึงเป็นพ่อที่ลูกบูชา
อย่างยิ่ง เมื่อมาถึงแก่กรรมลง จึงทำให้มีความอาลัยเป็นอย่างนัก

ขอบุญกุศลที่ลูกได้ประกอบมาแล้ว จงดลบรรดาลให้วิญญาณของคุณพ่อ
ไปสู่สุคติในภพโน้นเทอญ

อรุณ บัญญาพรพรคพิบูล

มรณกรรมของคุณพ่อ ทำความเศร้าโศกใจแก่ลูกอย่างสุดซึ้ง ทั้ง ๆ ที่ลูก
ก็ทราบว่าการตายเป็นของธรรมดา ที่ลูกจะต้องประสพกับเหตุการณ์ในบั้นปลายของ
คุณพ่อเช่นนี้ ขณะยังมีชีวิตอยู่ คุณพ่อเป็นพ่อที่หาหนทางพochtดได้อย่างครบถ้วนในความ
รัก กรุณาปราณี ยุติธรรม ทุกประการ ซึ่งลูกคิดว่าลูกยังไม่สามารถจะทดแทนพระ
คุณ ได้เท่าที่ควรเลย

ความมีน้ำใจดี ของคุณพ่อที่มีต่อครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และ
สัตว์ เป็นที่ซาบซึ้งใจต่อผู้ได้รับทั่วกัน สุดที่จะลืมเลือนมิได้ ลูกขอให้ผลบุญกุศล
และคุณธรรม ความดี ของคุณพ่อนี้ จงดลบรรดาลให้ คุณพ่อที่เคารพรักของลูก จงไปสู่
สุคติด้วยเทอญ.

น.ท. สร สาครากย์

๒๘
คุณพ่อผู้มีพระคุณ

แม้ว่าลูกจะเข้าใจต่อความรัก ความเอ็นดู ความปรารถนาดีทุกประการ
ของพ่อที่มีต่อลูก ลูกก็ไม่เคยสำนึกอย่างซาบซึ้งจริงใจ จนกระทั่งลูกมีครอบครัว
มีการต้องอุปถัมภ์อุ้มชูทายาทของลูก ลูกจึงเห็นใจและตระหนักชัดในคุณธรรมที่
พ่อได้แสดงต่อลูกตลอดมา จนวาระสุดท้ายของพ่อ

แม้ว่า - ลูกก็ได้อยู่ใกล้ชิดพ่อ ได้ดูแลอุปการะพ่อในบั้นปลายแห่งชีวิตอยู่ทุก
ระยะที่พ่อต้องเผชิญเคราะห์กรรม ทำให้เจ็บป่วย ทำให้ขาดใจ แต่ลูกก็ยังดำนึกว่า ลูก
ยังประกอบกรณียกิจแต่คงกตเวทิตูณไม่ดมกับความรักห่วงใย

แม้ว่า - การพลัดพรากจากกันเป็นภาวะตามธรรมชาติ ที่คนทุกคนจะต้องประสบพบกับตน และ
แม้ลูกจะรู้ว่า พ่อจักต้องเสวยสุขในภพใหม่ เพราะส่วนใหญ่ในชีวิตภพนี้ของพ่อได้เป็นไปเพื่อความดี ลูกจึง
ไม่ควรเศร้าโศกอาวรณ์ แต่คุณงามความดีของพ่อที่มีต่อลูกตลอดมาแต่หนหลังท่วมท้นความเข้าใจเหล่านั้น การ
จากไปของพ่อจึงทำให้ลูกว่าเหว เศร้าหมอง

เรือนร่างของพ่อนั้น นับวันก็จะสิ้นสูญ ส่วนคุณงามความดีของพ่อจัก
ยืนยงอยู่ในใจของลูกทุกคน และเป็นหลักชัยของผู้สืบสายโลหิตที่จะปฏิบัติตามสืบไป

เจ้าประคุณของลูก - ลูกกราบด้วยความศุครัก ศุคอาลัย

พูนทรัพย์ สอนินันท์
อัมพร สุทธิคำ
บัวซอน บุนนาค
บรรจบ สาตราภัย
เสริม สาตราภัย

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเชก เชียงใหม่

ภาพต่อไปนี้ เป็นภาพประวัติศาสตร์ของ
เชียงใหม่ หนังสือพิมพ์ คนเมือง เคยได้ลงพิมพ์เป็น
ครั้งแรกมาแล้ว ได้รวบรวมคัดเลือกลงพิมพ์อีกครั้ง
หนึ่ง เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาโบราณคดีจากภาพ
เหล่านี้ เจ้าภาพขอขอบคุณบริษัทลานนาการพิมพ์จำกัด
และนายลัด บวรจรงค์ บวรนาธิการหนังสือพิมพ์
คนเมือง ที่กรุณาอนุญาตให้พิมพ์เผยแพร่ ภาพประวัติ
ศาสตร์ ชุมชน ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของหนังสือพิมพ์คนเมือง

กุศลบุญราศรีใด อันพึง มี พึง เกิด จาก สมุด
เล่มนี้ ขอจงเป็นอุปการะแห่งการเสวยสุขแด่วิญญาน
ของพระอาจไตรการ ในสัมปรายภพนั้น ตลอดกาล
ทุกเมื่อเทอญ

ญาณิและบุตรหลาน
ของ พระอาจไตรการ

โฮงสาย ▲

ภาพนี้เป็นภาพที่ทำการไปรษณีย์ และ โทรเลข เชียงใหม่ เมื่อสมัยกึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ในสมัยนั้นราษฎรชาวบ้านเรียกกันอย่างง่าย ๆ ว่า “โฮงสาย” เพราะเป็นที่ชุมสายโทรเลข และ โทรศัพท์ การส่งโทรเลขสมัยนั้นชาวบ้านเรียกกันว่า “ตีสาย” ที่ทำการตั้งอยู่ถนนวิชยานนท์ ปัจจุบันนี้ได้รื้อลงแล้ว สร้างใหม่เป็นที่ทำการและโรงพยาบาลสุขาภิบาลเชียงใหม่ ส่วนที่ทำการไปรษณีย์ และโทรเลขได้ย้ายไปอยู่ที่ตึกสองชั้น ที่ทำการปัจจุบัน ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นศาลากลางมณฑลลาวเฉียง (มณฑลพายัพ)

ภาพโดย หลวงอนุสารสุนทร

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

แฟชั่นเมื่อ ๕๐ ปีก่อน ▲

คณะข้าราชการไปรษณีย์ และ คณะข้าราชการกรมแผนที่ เชียงใหม่ ได้ร่วมกันจัดงานรื่นเริงขึ้นและคนแต่งแฟชั่น ในภาพนี้จะเห็นวิธีแต่งกายในแบบแฟชั่นต่างๆ กัน
ภาพนี้ถ่ายที่หน้าทำการไปรษณีย์เชียงใหม่ (เดิม) ซึ่งรื้อถอนไปหมดแล้ว ในปัจจุบันนี้เป็นที่ทำการสาธารณสุข และสุสานเทศบาลนครเชียงใหม่ ถนนวิชยานนท์

ประเพณี 'ดำหัว' ▲

ทุก ๆ ปีเมื่อถึงเทศกาลตรุษสงกรานต์ ประชาชนคนเมืองถือเป็นประเพณีที่จะ
ต้องนำลูกหลานและญาติพี่น้องไป 'สุมาคารวะ' ต่อญาติผู้ใหญ่ผู้สูงอายุ เพื่อขอ
ขมาลาโทษในบรรดาความผิดพลาดบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี และเป็นการ
แสดงออกซึ่งกตเวทิตธรรมของผู้น้อย อันพึงมีต่อญาติผู้ใหญ่

ในภาพ ท่านจะเห็นการดำหัว 'แม่ฮ้อย' ของหมู่คนเมือง ในสมัยเมื่อกรุง
ศตวรรษที่ผ่านมา

ภาพโดย หลวงอนุสารสุนทร

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

ถนนท่าแพ ▲

ภาพนี้เป็นภาพถนนท่าแพ เชียงใหม่ ต่อน้ำสี่แยกวัดอุปคุตในสมัย ๕๐ ปีเศษมาแล้ว รั้วไม้ไผ่และป้ายที่เห็นอยู่ด้านซ้ายมือของภาพ เป็นที่ทำกากรแขวงเมือง เชียงใหม่ (ที่ว่าการอำเภอเมือง เชียงใหม่)

ในสมัยก่อน ร้านค้าสองฟากถนนท่าแพตั้งแต่สี่แยกวัดอุปคุตเข้าไปถึงวัดแสนฝางส่วนมากเป็นชาวพะม่า และตองสู๊ พ่อค้าจีนแถวนี้ก็น้อย พ่อค้าพะม่าและตองสู๊ค้าขายระหว่าง เชียงใหม่กับมะละแหม่งในพะม่า โดยใช้วัวต่างหรือม้าต่างเดินทางผ่านด่านแม่สอด

ประเพณี “ตานต้อด” ▲

สมัยเมื่อ ๕๐ ปีเศษมานี้ การจัดขบวนแห่องค์พระกฐินของหมู่ศรัทธาชาวนบุญ ทั้งหลายต้องนับว่าวิจิตรพิศดารอยู่ไม่น้อย จนแทบจะกล่าวได้ว่า, แม้ในสมัยนี้ความวิจิตรพิศดารก็ยังไม่สามารถจะเทียบกันไม่ได้

ดังในภาพนี้, นี่เป็นกระบวนแห่กฐินของคณะศรัทธาวัดสวนดอก ได้นำเรือขึ้นมาล้นบก พร้อมด้วยหมู่ศรัทธาติดตามเป็นทิวแถว ภาพนี้ถ่ายหน้าวัดอุปคุต (ปัจจุบันนี้เป็นที่ประดิษฐานพุทธสถาน เชียงใหม่) ถนนท่าแพ

จากภาพนี้ มีสิ่งที่น่าสังเกตหลายประการ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของขนบธรรมเนียม การแต่งกายของประชาชน, และวัฒนธรรมของคนเมืองเหนือ

ภาพโดย หลวงอนุสารสุนทร

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

การปลุกไหมเชียงใหม่ ▲

การปลุกไหมในประเทศไทยสมัยก่อน ใช้หนอนผีเสื้อที่ทำมาจากเมืองไช่จ๋อง ในประเทศอินโดจีน เนื่องจากในสมัยนั้นตู้เย็นยังไม่มี จึงไม่มีผู้ใดสามารถเก็บหนอนผีเสื้อไว้นานๆ ได้ หนอนผีเสื้อที่มาจากไช่จ๋อง จึงใช้แต่เพียงในจังหวัดภาคกลาง ซึ่งใกล้ต่อการคมนาคม

ต่อมามีชาวอินเดียคนหนึ่งมาอยู่ในเชียงใหม่ เคยเห็นวิธีทำหนอนผีเสื้อในประเทศอินเดียมาก่อน จึงนำเอาความคิดนี้มาให้แก่คณะมิชชันนารี เพรสไบทีเรียน ในเชียงใหม่ โดยใช้หนอนจากผู้ปวยเป็นโรคฝีดาษจริงๆ ไปปลุกที่ห้องวัว (ที่เห็นเป็นจุดๆ ในภาพ) เมื่อผีเสื้อปลุกที่ห้องวัวขึ้นมา ก็ใช้หนอนผีเสื้อไปปลุกให้คนอื่นต่อหนึ่งปรากฏว่าเป็นผลสำเร็จ การปลุกไหม (สับสูก) ในสมัยนั้นมีชาวพื้นเมืองที่หัดเป็นหมอปปลุกไหม ได้ไปทำการปลุกให้ประชาชนจนถึงที่บ้าน โดยคิดค่าธรรมเนียมผีละ ๑ รูปี ถ้าไม่ขันกับปลุกใหม่จนขึ้นงาม ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โรคติดต่อไข้ทรพิษก็หายไปจากเชียงใหม่จนตราบเท่าทุกวันนี้

ผาลาด ▲

เมื่อครั้งกระโน้น ก่อนที่ครุบาทวีชัย จะได้ทำการจองถนนขึ้นดอยสุเทพ
ประชาชนชาวเวียงเหนือที่มีจิตศรัทธาจะขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุ หรือบรรดาผู้ที่
ต้องการจะขึ้นไป “แอ่ว” ก็มีหนทางเดียวที่จะขึ้นไปได้ คือย่ำตั้งแต่ต้นดอยไปจน
ถึงยอดดอย ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง และระหว่างทาง เมื่อถึงผาลาดเขาจะต้อง
ผ่านหอพระพุทธรูป ซึ่งตั้งอยู่ริมลำห้วย ดังภาพที่ได้เห็นอยู่นี้
หอพระพุทธรูปนี้เป็นศิลปกรรมฝีมือช่างพะม่า ซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก
ในยุคของพ่อเจ้าชีวิต ปัจจุบันหอพระแห่งนี้ได้ผู้พังไปหมดแล้ว.

ภาพโดย หลวงอนุสารสุนทร

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

จะหาดูไม่ได้ อีกแล้ว ▲

ขบวนแห่ที่นำด้วยช้างทรงเครื่องครบดังในภาพนี้ สมัยก่อนไม่ใช่ของแปลกอะไรเลย แต่มาถึงสมัยปัจจุบัน ขบวนแห่อย่างนี้หาได้ยากเต็มทีแล้ว ถึงแม้ว่าธรณีลานนาจะขึ้นชื่อลือนาม ว่าเป็นดินแดนของช้าง-ของไม้สักก็ตามที่

จากภาพนี้, นอกจากช้างทรงเครื่องครบนำขบวนแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างคือ ร้านค้าของเมืองเหนือสมัยก่อน ที่ปลูกสร้างตามแบบของพนเมืองแท้ๆ (ดังปรากฏในภาพ) สิ่งเหล่านี้ก็กำลังจะหมดไปทุกๆ วันเหมือนกัน

ภาพโดย หลวงอนุสารสุนทร

พิธีถอนน้ำพิพัฒน์สัตยา ▲

ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทุกๆ วันที่ ๓ เมษายน ทุกจังหวัด
ทั่วประเทศไทยจะมีพิธีการถอนน้ำพิพัฒน์สัตยาขึ้น ในระหว่างเจ้านายและบรรดาข้าราชการ
การกำหนดผู้ใหญ่บ้าน

ในเชียงใหม่ พิธีทำกันที่วัดเจดีย์หลวง รูปนี้ถ่ายที่หน้าวัดเจดีย์
หลวง ในวันพิธีถอนน้ำประมาณ ๕๐ ปีเศษมาแล้ว

ภาพโดย หลวงอนุสารสุนทร

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

หอคำ เชียงใหม่ ▲

ภาพนี้ถ่ายประมาณ ๕๐ ปีเศษมาแล้ว ค้นได้จากสมุดภาพของเจ้าราชภาคินัย (เมืองชั้น ๓ เชียงใหม่) มีข้อความเขียนอธิบายไว้ว่า เป็นภาพหอคำหรือพระที่นั่งของพระเจ้าแผ่นดินแห่งลานนาไทย ในสมัยที่ยังเป็นรัฐอิสระอยู่

หอคำนี้สร้างด้วยฝีมือวิจิตรพิสดาร ตั้งอยู่ภายในกำแพงวังที่เรียกกันว่า “เวียงแก้ว” ปัจจุบันถูกรื้อลง เพื่อใช้สถานที่ก่อสร้างเรือนจำจังหวัดเชียงใหม่

ภาพของเก่า ด้วยความเอื้อเฟื้ออย่างยิ่งของ นายอานนท์ ๓ คำพูน

๕ ถ้ำขุนตาล

เรามักจะได้ยินคนมาจากภาคกลางพูดล้อคนพื้นเมืองเสมอว่า

“เฮ้ย คนอย่างอ้ว ถ้าไม่จริงก็ไม่ลดถ้ำขุนตาลมาหรอกวะ”

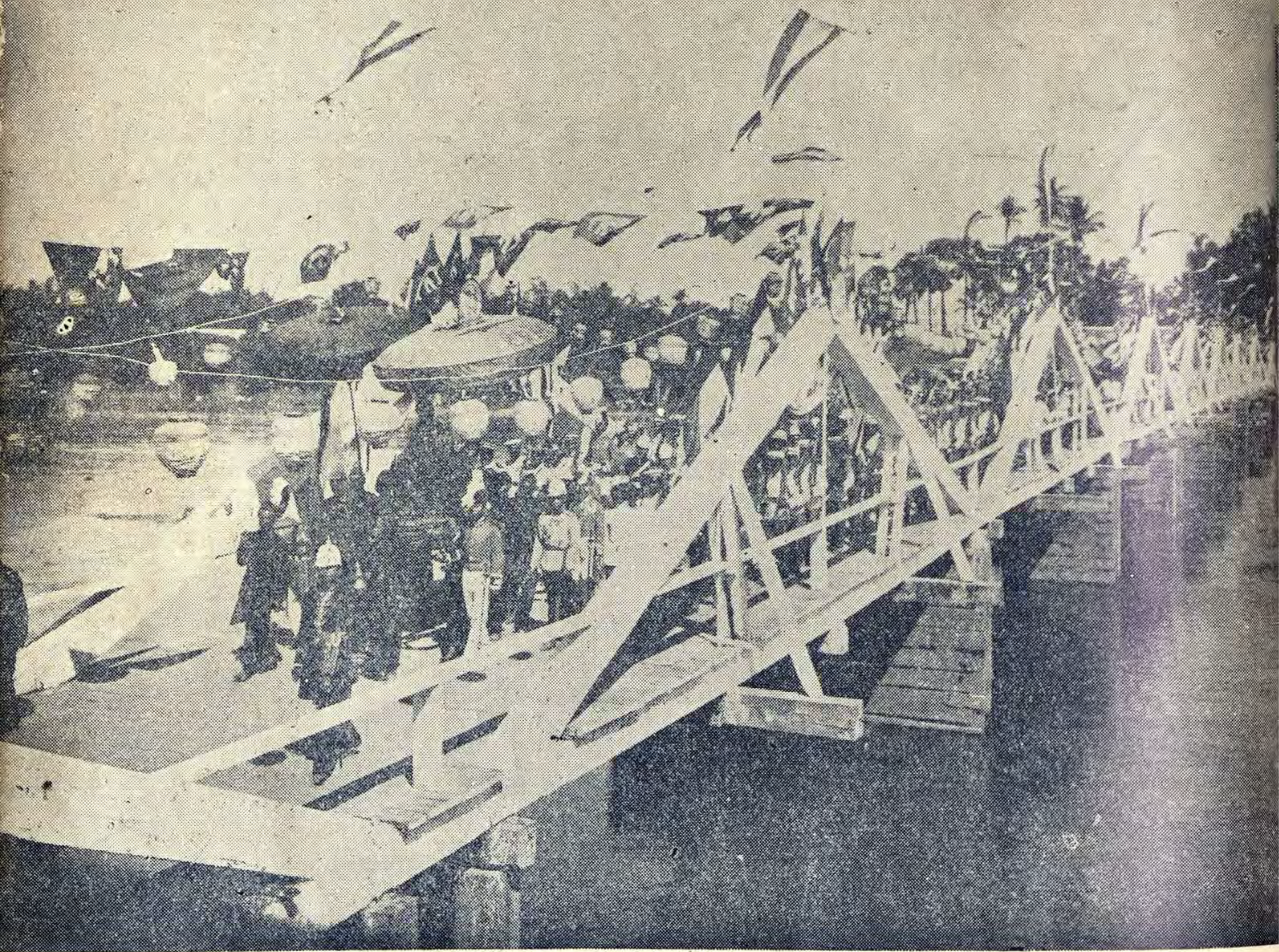
อุโมงค์ขุนตาลที่วาน เป็นอุโมงค์รถไฟที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ควบคุมเจาะ

โดยนายช่างเยอรมัน ชื่อ ไอเซน ไฮเฟอร์ ใช้คนงานหลายร้อยคน เดี่ยวเวตาชุด ๓ ปีเศษ

และเดี่ยวชีวิตคนงานเพราะใช้ป่าไปหลายสิบคน

ภาพที่ท่านเห็นนี้ เป็นภาพอุโมงค์ขุนตาลขณะที่เริ่มลงมือขุด
แปลงให้เป็นไฟล์ดีจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

ประพาสภาคเหนือ ▲

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ขณะที่ยังทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ได้เสด็จประพาสภาคเหนือ ในภาพนี้กำลังเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยข้าราชการบริพาร และกองทหารเกียรติยศผ่านไปบนสะพานเก่า (ขัวเก่า)

สะพานเก่าหรือขัวเก่านี้ สร้างโดยนายแพทย์ เอ็ม.เอ.ซัค ข้ามลำน้ำบึงระหว่างวัดเกตและตลาดวโรรส ประมาณ ๗๐ ปีเศษมาแล้ว และในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ถูกซุงจำนวนหลายพันท่อนไหลมาชน จนใช้การไม่ได้ ปัจจุบันเป็นสะพานไม้ไผ่ขัดแตะชั่วคราว

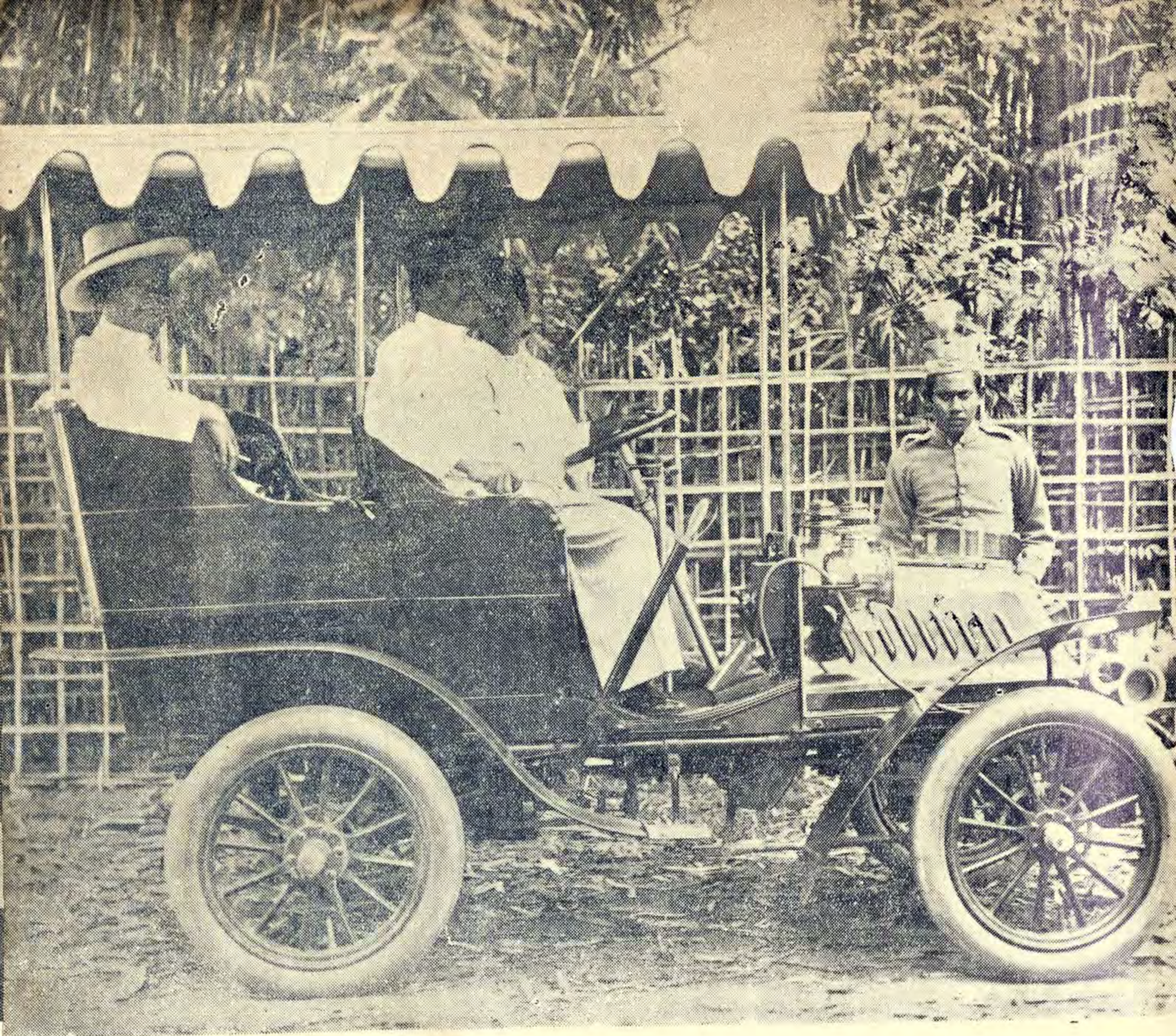
ฤดูน้ำหลาก ▲

แม่น้ำปิงเป็นเส้นชีวิตของจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อครั้งกระโน้นพอลถึงฤดูน้ำหลาก
สิ่งที่ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่พบเห็นเป็นประจำก็คือ ท่อนซุงนับจำนวนหมื่น ๆ ท่อน
ไหลมาตามลำน้ำแม่ปิงจนดำมืดไปหมด

ภาพท่อนซุงที่ไหลมาตามกระแสน้ำปิงนับหมื่น ๆ ท่อนเหล่านี้ในปัจจุบัน
จะหาดูไม่ได้อีกแล้ว เพราะทรัพยากรอันสำคัญของชาติได้ถูกขนออกไปจนเกือบ
จะหมดสิ้นอยู่แล้ว

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย ภาพโดย หลวงอนสารสุนทร

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ข้าราชการกับรถยนต์ ▲

เมื่อทำลิบขึ้นมาแล้ว ไม่มีรถยนต์ของทางราชการ สำหรับจะเอาไปใช้ในการไป
“ตรวจราชการ” ดังเช่นในปัจจุบัน ดังนั้น ข้าราชการที่อยากจะมีรถนั้นก็ต้องหาซื้อ
เอาเป็นสมบัติส่วนตัว จะเอารถราชการ - ใช้น้ำมันหลวงไม่ได้ ไม่ว่าจะไปราชการ
ชั้นไหนทั้งนั้น

ในภาพนี้คือ พระยาเจริญราชไมตรี (ดำรง อมาตยกุล) ข้าราชการใหญ่
ยศติชธรรมประจําณชลพายัพ กำลังนั่งรถยนต์ส่วนตัวออกจากบ้านไปปฏิบัติหน้า
ที่ในการปรับปรุงการศาลยุติธรรมตามแบบสากล

ขัวเก่า ▲

สะพานไม้สักที่เห็นในรูปนี้ สร้างโดยนายแพทย์เอม. เอ. ชัค (พ่อเลี้ยงหมอชัค) ในสมัยพระเจ้าอินทรวชิยานนท์ เป็นพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ประมาณ ๗๐ ปีเศษมาแล้ว ในราคาค่ารับเหมา ๓๐,๐๐๐ รูปี ข้ามแม่น้ำปิงระหว่างวัดเกตและตลาดวโรรส ในที่ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นสะพานไม้ไผ่ชั่วคราว เมื่อเกิดมีสะพานนอร์ธ (สะพานเดิมเป็นไม้) ขึ้นแล้วชาวบ้านจึงเรียกสะพานนี้ว่า “ขัวเก่า”

สะพานนี้ถูกซุงจำนวนหลายพันท่อนไหลลอยมาติดในฤดูน้ำ เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๕ จนไม่สามารถต้านทานไว้ได้ จึงพังลงเสียหายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

แปลงให้เป็นไฟลัดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย ทานาคา

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เมรุพระเจ้าชิวัด ▲

พระเจ้าอินทร์วิชยานนท์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “พ่อเจ้าชิวัดเต๋มา” ประสูติใน พ.ศ. ๒๓๖๑ เป็นพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ ๗ ในตระกูลเจ้าเจ็ดตน ครองเมืองได้ ๒๔ ปี ถึงแก่พิราลัยใน พ.ศ. ๒๔๔๐ มีชนมายุได้ ๘๐ ปี

งานเมรุของพ่อเจ้าชิวัดเต๋มาเป็นงานใหญ่ เมรุตั้งอยู่ที่ตลาดวโรรสปัจจุบันนี้ ในสมัยนั้นยังเป็นที่ว่างเปล่า ใช้สำหรับเป็นที่ถวายเป็นเพลิงศพเจ้านายเชียงใหม่ โดยเฉพาะ จึงเรียกกันว่า “ข่วงเมรุ”

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชก เชียงใหม่

พิมพ์ที่ บริษัทลานนาการพิมพ์ จำกัด
786/1 ถนนศรีทอนไชย เชียงใหม่
นายสงัด บรรจงศิลป์ ผู้พิมพ์โฆษณา

กรกฎาคม ๒๕๕๓